

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานทางวิชาการและแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ตามปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพงานวิชาการ 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการสอน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการโรงเรียน และครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2542 จำนวน 189 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน

รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามได้ครบตามจำนวน 170 ชุด และสัมภาษณ์ได้ครบตามจำนวน 33 คน ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย และความเรียงโดยสรุปเฉพาะประเด็นสำคัญ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การสังเคราะห์เนื้อหา นำเสนอในรูปความเรียงตามเหตุผลที่ปรากฏ ผลการวิจัยได้ข้อสรุปดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานทางวิชาการตามปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการสอน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารดำเนินการวางแผนงานวิชาการร่วมกับคณะครูเมื่อมอบงานวิชาการให้บุคลากรไปปฏิบัติแล้วให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการเอง ส่วนตัวผู้บริหารคอยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และหลังจากได้รับรายงานการประเมินผลทางวิชาการ ผู้บริหารให้คณะครูช่วยวินิจฉัย ตัดสินใจที่จะดำเนินการแก้ปัญหาหรือปฏิบัติต่อไป โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศทางวิชาการเป็นบางครั้ง โดยผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเขียนผลงานทางวิชาการมากที่สุด รองลงมาคือ จัดอบรมความรู้ทางวิชาการ จัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ ซึ่งผู้บริหารมีบทบาท

ในการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ คือ เป็นผู้ริเริ่ม ซึ่งแจ้งแก่คณะครูในการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ คอยปรับปรุง และสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนอยู่เสมอ ในการบริหารงานวิชาการนั้นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติงานมีความสำคัญเพราะจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจทำงานให้บรรลุถึงเป้าหมายการศึกษาที่วางไว้ ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูโดยการส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์มากที่สุด รองลงมาคือ ให้คำชมเชยเมื่อครูปฏิบัติงานได้ผล ส่วนสาเหตุที่ทำให้ครูในโรงเรียนบางส่วนขาดขวัญและกำลังใจ เนื่องมาจากผู้บริหารขาดความยุติธรรมในการบริหารงาน มากที่สุด รองลงมาคือ ขาดความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน และรู้สึกเบื่อหน่ายต่อภาระงานที่รับผิดชอบ

การบริหารงานวิชาการนั้น การพัฒนาครูทางด้านวิชาการและการสอนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ เพราะจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และนักเรียนจะได้รับความรู้ที่แปลกใหม่ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถอันจะนำไปสู่การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งโรงเรียนมีการพัฒนาครูทางด้านวิชาการและการสอนเป็นบางครั้ง โดยผู้บริหารจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานนอกสถานที่มากที่สุด รองลงมาคือ การฝึกอบรม หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ และการจัดให้มีการทำงานวิชาการเป็นทีม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นด้วยว่า การเป็นผู้บริหารที่ดีจะต้องแสดงความสามารถในการเป็นผู้นำทางวิชาการได้ และประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะจะได้สามารถให้คำแนะนำ ความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาการ และเป็นที่ปรึกษาแก่ครูเมื่อมีปัญหาทางด้านวิชาการได้ ซึ่งผู้บริหารมีการแสดงออกถึงการมีพฤติกรรมเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยสามารถเสนอแนะในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่คณะครูในโรงเรียนได้ มากที่สุด รองลงมาคือ สามารถแสดงบทบาทของผู้บริหารเพื่อการติดต่อประสานงานได้ และให้ความเข้าใจระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนแก่คณะครูในโรงเรียนได้ โรงเรียนมีการนิเทศการสอนโดยผู้บริหาร มากที่สุด รองลงมาคือ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ก่อนการนิเทศการสอนโรงเรียนมีการเตรียมการโดยจัดประชุมชี้แจงวิธีการให้คณะครูในโรงเรียนทราบ ลักษณะของการนิเทศการสอนโรงเรียนดำเนินการโดยการให้คำแนะนำทางด้านวิชาการมากที่สุด รองลงมาคือ การทำให้เกิดความเข้าใจกันในการปฏิบัติงาน และการประสานงานให้ครูร่วมกันทำงาน ส่วนปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพอื่น ๆ ด้านการบริหารงานวิชาการที่ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นที่สำคัญ คือ ความยุติธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร การกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการ การให้ความสำคัญกับงานวิชาการของผู้บริหาร และความเจียมใจ เอาใจจริงเอาใจทางวิชาการของผู้บริหาร

ด้านการสอน โรงเรียนมีการวางแผนและเตรียมการสอนโดยครูผู้สอน มากที่สุด รองลงมาคือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนร่วมกันวางแผนและเตรียมการสอน โดยมีการวางแผนและเตรียมการสอนเป็นรายสัปดาห์ ซึ่งได้ศึกษาหลักสูตร สภาพปัญหาก่อนการวางแผนและเตรียมการสอน ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนสามารถนำนวัตกรรมการสอนมาใช้ในการสอนได้พอสมควร ซึ่งนวัตกรรมการสอนโรงเรียนเป็นผู้จัดซื้อ มากที่สุด รองลงมาคือ ลงมือทำด้วยตนเองและเห็นด้วยมากที่สุดว่า การใช้ใช้นวัตกรรมการสอนมีประโยชน์ในด้านช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รองลงมาคือ ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอนในโรงเรียนมีแต่ไม่เพียงพอ ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอนได้พอสมควร ซึ่งโรงเรียนมีการจัดระบบการใช้ให้เกิดความสะดวกต่อการใช้ โดยมีการควบคุม-ยืมผ่านเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา และแผนการสอนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น ได้มาจากการคิดกิจกรรมขึ้นใหม่ ผสมผสานกับกิจกรรมในคู่มือครู ใช้วิธีการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มากที่สุด รองลงมาคือ สอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม โรงเรียนมีการวางแผนเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลโดยกำหนดช่วงเวลาระหว่างภาค/ปลายภาค/ปลายปีอย่างเหมาะสมมีการกำหนดแนวทางการวัดผลและประเมินผลได้อย่างสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้วัดผลและประเมินผลโดยตรง โรงเรียนมีการวางแผนให้ครูผู้สอนเป็นผู้สอนซ่อมเสริมและมีการสอนซ่อมเสริมเป็นบางครั้ง โดยสอนสำหรับนักเรียนที่ยังบกพร่องเรียนไม่ทันเพื่อน ส่วนปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพอื่น ๆ ด้านการสอนที่ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นที่สำคัญคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประสิทธิภาพการสอนของครู การพัฒนาตนเองด้านวิชาการของครูผู้สอน และพื้นฐานความรู้และความพร้อมของนักเรียน

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับนักเรียน มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ปกครองหรือประชาชนในชุมชนขอความช่วยเหลือจากโรงเรียนด้านการใช้อาคารสถานที่ การขอคำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีการวางแผนเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์โดยเน้นการปฏิบัติให้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่ โรงเรียนมีการวางแผนการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ โดยครูประจำชั้นเป็นผู้รายงาน โดยรายงานพร้อมกับสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนเมื่อสิ้นภาคเรียน ซึ่งรายงานด้านผลการเรียน มากที่สุด รองลงมาคือ รายงานความประพฤติและสุขภาพ โรงเรียนมี

การวางแผนขอความช่วยเหลือ และความร่วมมือจากชุมชนตามช่วงเวลาที่ต้องการขอความช่วยเหลือและความร่วมมือ ดำเนินการโดยคณะครูช่วยกันขอความช่วยเหลือและความร่วมมือ ซึ่งเป็นในด้านแรงงาน มากที่สุด รองลงมาคือด้านการเงิน และด้านคำปรึกษาหารือในการปรับปรุงโรงเรียน โรงเรียนมีการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือ นำมาใช้ในการกิจกรรมเสริมการสอน นำทรัพยากรประเภทบุคคลมาใช้ มากที่สุด รองลงมาคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งดำเนินการโดยนำทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน และเชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นวิทยากรแก่นักเรียน โรงเรียนมีการวางแผนให้คณะครูออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนตามบ้าน โดยให้ดำเนินการตามความเหมาะสม และได้มอบหมายให้ผู้บริหาร ครูประจำชั้น ครูผู้สอนรับผิดชอบร่วมกันในการออกเยี่ยมเยียน ขณะที่ออกเยี่ยมเยียนได้สอบถามความทุกข์สุขและหาแนวทางแก้ปัญหาของนักเรียนร่วมกับผู้ปกครองมากที่สุด รองลงมาคือ สอบถามพฤติกรรมขณะอยู่ที่บ้านของนักเรียน สอบถามปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน และศึกษาสภาพความเป็นอยู่ทางบ้านของนักเรียน โรงเรียนมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์โรงเรียนโดยให้ฝ่ายสัมพันธ์ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบมากที่สุด รองลงมาคือ วางแผนให้คณะครู และฝ่ายประชาสัมพันธ์รับผิดชอบครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนคิดว่าการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีความจำเป็น เพราะชุมชนจะได้รับทราบข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน และเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งโรงเรียนมีวิธีดำเนินการประชาสัมพันธ์โรงเรียนโดยการจัดให้มีสิ่งพิมพ์เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ให้นักเรียนช่วยเผยแพร่ข่าวสาร ส่วนปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพอื่น ๆ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน ความรักและศรัทธาต่อโรงเรียนของชุมชน และการมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ตามปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพงานวิชาการ 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการสอน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหาร คณะครู กรรมการโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนควรร่วมประชุมปรึกษาหารือในการวางแผนงานวิชาการของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน และส่งเสริมให้คณะครูเข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนาทางวิชาการอยู่เสมอ การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ผู้บริหารควรยกย่องชมเชยเมื่อครูปฏิบัติงานทางวิชาการได้ผลดี และประสบความสำเร็จ ควร

พัฒนาครูทางด้านวิชาการและการสอน โดยการฝึกอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการให้กับครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรมีพฤติกรรมเป็นผู้นำทาง วิชาการ โดยมีความรอบรู้ ความเข้าใจทางด้านวิชาการ สามารถมาอธิบายแนะนำ และถ่ายทอดให้ กับคณะครูอยู่เสมอ โรงเรียนควรมีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอในลักษณะการให้ความรู้และ ผู้บริหารควรประชุมคณะครู เพื่อร่วมกันวางแผน กำหนดแนวทางและวิธีการนิเทศ แจ้งวัตถุประสงค์ หัวข้อการนิเทศ กำหนดวันเวลาให้ครูทราบอย่างชัดเจนก่อนการนิเทศการสอน ส่วนข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมถึงปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การมีอิสระในการบริหารงานของ โรงเรียน ความยุติธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร และความตระหนักถึงความสำคัญของงาน วิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอน

ด้านการสอน ครูผู้สอนควรมีการวางแผนและเตรียมการสอน โดยศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากคู่มือครู หลักสูตรการสอน วิเคราะห์หลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผลก่อนการวางแผนและเตรียมการสอน ผู้บริหารควร ส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการนำนวัตกรรมการสอนมาใช้ประกอบ การเรียนการสอน และครูผู้สอนควรใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาในบทเรียน เหมาะสมกับวัย ของผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น ครูผู้สอนควรใช้เทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอนประกอบ การเรียนการสอนอย่างหลากหลายและสม่ำเสมอ ควรจัดอบรม แนะนำ อธิบายวิธีการใช้ เทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอนใหม่ ๆ แก่คณะครูอยู่เสมอ ควรจัดกิจกรรมการเรียน การสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรมีการวัดผลและ ประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง และควรมีการสอนซ่อมเสริมให้กับเด็กที่เรียนอ่อน ไม่ทันเพื่อน เพื่อให้ได้มีความรู้ เพียงพอและทันเพื่อนในระดับเดียวกัน ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมถึงปัจจัยย่อยในการพัฒนา คุณภาพอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู การเสริมแรงนักเรียน คุณธรรม จริยธรรมของครู และการจัดครูเข้าสอน

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนควรวางแผนกำหนดนโยบาย สร้างความศรัทธาต่อชุมชน โดยยึดหลักการเข้าหาชุมชน เข้าไปช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ใน ชุมชน หรือให้บริการแก่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการเชิญผู้ปกครองและชุมชนมาประชุม เพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเรียนการสอน ผลงานทางวิชาการของ โรงเรียนและของนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ควรมีการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ ผู้ปกครองทราบ โดยครูผู้สอนรายงานเกี่ยวกับผลการเรียน ความประพฤติ และสุขภาพของ นักเรียน ให้ผู้ปกครองทราบและแสดงความคิดเห็น ภาคเรียนละ 1 ครั้ง โรงเรียนควรขอความ

ช่วยเหลือและความร่วมมือจากชุมชนเป็นครั้งคราว โดยผู้บริหารควรจัดประชุมผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์และความจำเป็นในการขอความช่วยเหลือและความร่วมมือให้ชุมชนทราบก่อนทุกครั้ง ผู้บริหาร คณะครู และชุมชนควรร่วมกันสำรวจทรัพยากรในชุมชนที่สามารถใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียน และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและตัวผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายให้ครูประจำชั้นและครูผู้สอนออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนตามบ้านอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน อุปสรรคการเรียนรู้ สุขภาพ ความประพฤติ และมีการบันทึกการเยี่ยมเยียนที่สามารถตรวจสอบได้ โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์โรงเรียนโดยจัดทำสิ่งพิมพ์เผยแพร่ข่าวสารและผลงานทางวิชาการของโรงเรียนให้ชุมชนรับทราบอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมถึงปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความศรัทธาทางด้านวิชาการต่อชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน และการให้ความรู้ทางด้านวิชาการต่อชุมชน

อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานทางวิชาการ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ตามปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพงานวิชาการ 3 ด้าน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพการดำเนินงานทางวิชาการ

ผู้บริหารดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการโดยวางแผนงานวิชาการร่วมกับคณะครู และเมื่อมอบหมายงานวิชาการให้บุคลากรไปปฏิบัติแล้ว ให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการเอง ส่วนตัวผู้บริหารคอยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ หลังจากได้รับการประเมินผลทางวิชาการแล้วให้คณะครูช่วยวินิจฉัย ตัดสินใจ ที่จะดำเนินการแก้ปัญหาหรือปฏิบัติต่อไป แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญและเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนงานวิชาการ ตรงกับที่ กฤษณา โอภาสวัฒนา (อ้างใน อัมภา บุญช่วย, 2537, หน้า 64) ได้กล่าวสรุปถึงบทบาทของผู้บริหารในการวางแผนงานวิชาการว่าผู้บริหารเป็นผู้นำในการวางแผนและจัดทำแผนรวมทั้งเป็นผู้ควบคุมดูแลและดำเนินการในด้านการวางแผนงานวิชาการ เมื่อมอบหมายงานวิชาการให้บุคลากรไปปฏิบัติแล้วผู้บริหารต้องให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและบริการในด้านการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้โดยสะดวก คอยสอดส่องดูแล ติดตาม การปฏิบัติงานให้ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนทรัพยากร และเมื่อผู้บริหารได้รับรายงาน การประเมินผลทางวิชาการหน้าที่ของผู้บริหาร คือการวินิจฉัย ตัดสินใจที่จะดำเนินการแก้ปัญหาหรือปฏิบัติต่อไปด้วยวิธีการใด ในกรณี

ที่มีปัญหา และเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและก้าวหน้าอยู่เสมอในกรณีที่ไม่เกิดปัญหา โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน โดยผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเขียนผลงานทางวิชาการ จัดอบรมความรู้ทางวิชาการ จัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเป็นบางครั้ง นั้นแสดงว่าผู้บริหารบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่ ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2527, หน้า 109) กล่าวว่า การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการสามารถส่งเสริมในภาพรวมของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ได้ คือ ส่งเสริมให้มีการเขียนบทความ การออกวารสาร การอภิปราย การสัมมนา การประชุมทางวิชาการ และการศึกษาค้นคว้าวิจัย เป็นต้น ผู้บริหารมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ คือ เป็นผู้ริเริ่ม ชี้แจงแก่คณะครูในการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ คอยปรับปรุง และสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนอยู่เสมอ และผลการวิจัยยังพบว่า ผู้บริหารบางส่วนยังไม่มีความสามารถในการเป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นที่พึงของครูทางวิชาการในโรงเรียนได้มากนัก ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถเพื่อการเป็นผู้นำทางวิชาการ และสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่ดีในโรงเรียนอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะถ้าโรงเรียนมีบรรยากาศทางวิชาการที่ดีก็จะเป็นหนทางนำไปสู่การเรียนรู้นักเรียนได้ง่ายขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีก็จะตามมา ดังที่ อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 154) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการจัดบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนว่า ผู้บริหารควรตระหนักในความสำคัญของการจัดบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน และชี้แจงแก่คณะครูในการทำงานร่วมกันเพื่อการนี้ โรงเรียนควรได้รับการปรับปรุงให้มีบรรยากาศทางวิชาการที่ดีอยู่เสมอ ทั้งนี้ก็เพื่อผลที่เกื้อกูลต่อการเรียนการสอนของนักเรียนเป็นสำคัญ บรรยากาศที่ดีเป็นแรงจูงใจให้เกิดความอบอุ่น รักโรงเรียน ทำลายให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง เป็นหนทางนำไปสู่การเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่าการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติงานมีความสำคัญ เพราะจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจทำงานให้บรรลุถึงเป้าหมายการศึกษาที่วางไว้ ตรงกับที่สุเมธ เตียวอิสเรศ (2527, หน้า 158) กล่าวได้ว่า ถ้าผู้บริหารสามารถทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน จะทำให้ครูเกิดความร่วมมือร่วมใจทำงานเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายการศึกษาที่วางไว้ และตรงกับผลการวิจัยของ สุภาวงศ์ จันทวานิช และคณะ (2531) ซึ่งได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในปัจจัยด้านครูส่วนหนึ่งคือครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณลักษณะธรรมชาติเกี่ยวกับการจัดระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลผลิตการประถมศึกษา ของ นพวรรณ ตริเกษมมาศ และประทีป แสงเปี่ยมสุข ยุพดี กะจะวงษ์ (อ้างใน บุญส่ง นิลแก้ว และคณะ, 2536, หน้า 6) ได้สรุปเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่นำไปสู่คุณภาพของผลผลิตของการประถมศึกษาในปัจจุบันด้านครู ส่วนหนึ่ง

คือขวัญและกำลังใจ ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูโดยการส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ อยู่เสมอและให้คำชมเชยเมื่อปฏิบัติงานได้ผล สอดคล้องกับที่ สุเมธ เดียววิศเรศ (2527, หน้า 160) ได้กล่าวถึงวิธีการที่ผู้บริหารช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครู ส่วนหนึ่งคือ การให้คำชมเมื่อครูปฏิบัติงานได้ผล และส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ อยู่เสมอ สาเหตุที่ทำให้ครูบางส่วนขาดขวัญและกำลังใจในการทำงานที่สำคัญคือ ผู้บริหารขาดความยุติธรรมในการบริหารงาน ขาดความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน และรู้สึกเบื่อหน่ายต่อภาระงานที่รับผิดชอบ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะครูที่ตั้งใจปฏิบัติงานไม่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบ เลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ ขาดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันทำงานในหมู่เพื่อนครู ครูได้รับการมอบหมายงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ตรงกับที่ ชารี มณีศรี (2538, หน้า 182) กล่าวว่า การที่ครูขาดขวัญและกำลังใจเกิดความคับข้องใจในการทำงาน มีสาเหตุมาจากการมอบงานไม่ถูกต้องกับคนปกครองไม่ยุติธรรม เมื่อครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงานประสิทธิภาพในการทำงานก็ลดลง ส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนลดลงด้วย ดังผลการวิจัยของกองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี (2533) ที่ได้สรุปผลการวิจัยว่า การพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษายังคงมีปัญหาที่สมควรเร่งรัดแก้ไขต่อไป ส่วนหนึ่งเพราะครูบางส่วนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในประเด็นของการพัฒนาครูทางด้านวิชาการและการสอนนั้น ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นด้วยว่า ในระดับประถมศึกษาครูผู้สอนนับว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การที่ครูผู้สอนจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถอันจะนำไปสู่การมีคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียนได้นั้น ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถและพัฒนาความรู้ทางวิชาการอยู่เสมอ ดังที่ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาว่า ครูผู้สอนระดับประถมศึกษานับว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนอบรมสั่งสอนเด็กโดยตรง การที่นักเรียนระดับประถมศึกษาจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใดนั้น จึงขึ้นอยู่กับความสามารถ เทคนิค และกลวิธีในการสอน ตลอดจนความตระหนักและการเอาใจใส่ของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยที่พบ ผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูทางด้านวิชาการและการสอนมากนัก ทั้งนี้เพราะจะมีการพัฒนาครูทางวิชาการและการสอนก็ต่อเมื่อมีการจัดขึ้นโดยสำนักงานการศึกษาอำเภอหรือจังหวัดเท่านั้น ผู้บริหารดำเนินการเองมีน้อยมาก เช่น จัดให้มีการศึกษา

ฐานะนอกสถานที่ ซึ่งปีการศึกษาหนึ่ง ๆ จะมีเพียงหนึ่งหรือสองครั้งเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่การพัฒนาครู
 ทางด้านวิชาการและการสอนมีหลากหลายวิธีการ ดังที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อ้างใน สุภาพ พงษ์ทอง,
 2540) ได้สรุปถึงกิจกรรมการพัฒนาครูทางด้านวิชาการและการสอนไว้ เช่น การประชุมในเขต
 การสัมมนาทางด้านวิชาการ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การฝึกอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ
 ส่งเสริมให้ศึกษาต่อ เป็นต้น หรือที่ ทรงศักดิ์ ศรีภาพสินท์ (อ้างใน เจริญ ไวยวัฒน์กุล, 2522,
 หน้า 100) ได้กล่าวถึง การพัฒนาครูทางด้านวิชาการไว้หลาย วิธีการ เช่น จัดให้ทำงานวิชาการ
 เป็นคณะหรือเป็นทีม ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุมหรือสมาคมทางวิชาการ ส่งเสริมให้มี
 บรรยายทางวิชาการอยู่เสมอ และส่งเสริมครูประจำการให้มีคุณวุฒิและสร้างความรู้สึกรู้สึก
 ให้ครูผู้สอนไม่ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ประสิทธิภาพทาง
 การสอนก็ลดน้อยลง ทำให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนไม่เป็นไปตามความคาดหวัง
 ของนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งก็นับได้ว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองย้ายนักเรียนไปเข้ารับ
 การศึกษาในสถานที่อื่นเพิ่มมากขึ้นทุกปีการศึกษา จากผลการวิจัยครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอน
 ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า การเป็นผู้บริหารที่จะต้องแสดงความสามารถในการเป็นผู้นำทางวิชาการได้
 และประสบความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะถ้าผู้บริหารไม่สามารถใช้ความรู้ทางวิชาการให้เป็น
 ประจักษ์ เป็นที่ยอมรับของคณะครูในโรงเรียนแล้วก็จะไม่สามารถให้คำแนะนำ ความรู้
 ประสบการณ์ทางวิชาการและเป็นที่ปรึกษาแก่ครูเมื่อมีปัญหาทางด้านวิชาการได้ ที่สำคัญคือ
 ไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ซึ่งจะทำให้คณะครูในโรงเรียนไม่ยอมรับ ไม่เชื่อถือ และไม่ศรัทธา
 ในตัวผู้บริหาร ความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการก็จะเป็นไปได้ยาก การมีพฤติกรรม
 เป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่พบจากการวิจัยส่วนใหญ่แสดงออกในลักษณะของการเสนอแนะ
 ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ระเบียบการวัดผลและประเมินผลและการแสดงบทบาท
 ของผู้บริหาร เพื่อการติดต่อประสานงานได้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวก็ยังแสดงออกไม่สม่ำเสมอ
 มีเพียงบางครั้งเท่านั้น ส่งผลให้คุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนโดยเฉพาะในด้านผลสัมฤทธิ์ทาง
 การเรียนของนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาวงศ์ จันทวานิช
 และคณะ (2531) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนในเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
 นักเรียน ในปัจจัยด้านครูใหญ่ ส่วนหนึ่งคือ ทักษะและความสามารถทางวิชาการ และตรงกับผล
 การวิจัยของ ทองอินทร์ วงศ์โสธร และคณะ (2539) ที่พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของ
 ผู้บริหารจะส่งผลต่อความรับผิดชอบของครูและต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในเรื่องของ
 การนิเทศการสอนผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีการนิเทศการสอนโดยผู้บริหารมากที่สุด นั่นแสดง
 ให้เห็นว่าผู้บริหารเข้าใจในหลักการนิเทศการสอนว่าผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ค้นคว้ากับครูผู้สอนและสามารถ
 ติดตามผลงานนิเทศได้ตลอดเวลาจะสามารถทำการนิเทศการสอนได้ดีที่สุด และเป็นสิ่งสำคัญ

อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ดังผลการวิจัยของกองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2533) ที่พบผลการวิจัยว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาองค์ประกอบด้านการบริหารส่วนหนึ่งคือ จำนวนครั้งต่อปีการศึกษาที่ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ส่งผลโดยตรงในทางบวกต่อดัชนีคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัย ชินภัทร ภูมิรัตน์ และคณะ (อ้างใน บุญส่ง นิลแก้ว และคณะ, 2535, หน้า 7) ซึ่งได้สรุปตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพผลผลิตทางการศึกษา ตัวแปรหนึ่งคือ จำนวนครั้งต่อปี que ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ก่อนการนิเทศการสอนโรงเรียนมีการจัดประชุมชี้แจงวิธีการให้คณะครูทราบ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ครูได้รับทราบแนวทางและวิธีการนิเทศ ซึ่งจะทำให้ครูไม่รู้สึกว่าการนิเทศการสอนเป็นการเข้าไปจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือให้พัฒนาสภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โรงเรียนดำเนินการนิเทศการสอนโดยการให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ การทำให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และการประสานงานให้ครูร่วมกันทำงาน ส่วนวิธีการอื่น ๆ มีการดำเนินการน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมที่สามารถใช้ในการนิเทศการสอนที่ อาคม จันทสุวรรณ (อ้างใน หวนพิณรุพันธ์, 2528, หน้า 55) กล่าวไว้อย่างหลากหลาย เช่น การให้ความรู้ การให้ดูหรือการสาธิต การพาไปดูงาน การประสานงานให้ร่วมกันทำงาน การบริการทางด้านวิชาการ การประเมินผลและวิจัย การจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ปฏิบัติงานเข้มแข็งขึ้น การให้ไปฝึกงาน และการทำให้เกิดความเข้าใจกัน ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นถึงปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพด้านการบริหารงานวิชาการเพิ่มเติม คือ ความยุติธรรมในการบริหารของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร การกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการ การให้ความสำคัญกับงานวิชาการของผู้บริหาร และความเฉียบขาดเอาจริงเอาจังทางวิชาการของผู้บริหาร แสดงให้เห็นว่าครูวิชาการและครูผู้สอนต้องการให้ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานวิชาการด้วยความยุติธรรม ให้คณะครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิชาการ ผู้บริหารควรตระหนักว่างานวิชาการสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา เพื่อจะได้ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพทางด้านการบริหารงานวิชาการเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนต่อไป

สำหรับด้านการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนเป็นผู้วางแผนและเตรียมการสอนเป็นรายสัปดาห์ โดยได้ศึกษาหลักสูตร สภาพปัญหาก่อนการวางแผนและเตรียมการสอน ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าครูผู้สอนได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการวางแผน และเตรียมการสอนก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะการสอนจะประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพก็ต้องอาศัยการวางแผนและเตรียมการสอนที่ดี ถ้าขาดการวางแผนและเตรียม

การสอนแล้วอาจทำให้การสอนล้มเหลว หรือบรรลุผลน้อยมาก ผู้สอนจะพบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ การดำเนินการสอนขลุกขลักไม่ราบรื่น ดังที่ บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 43) กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนการสอนตามทัศนะของ ชุนวู ที่ว่า ยิ่งวางแผนมากเท่าใดยิ่งมีโอกาสชนะมากเท่านั้น และยังวางแผนน้อยเท่าใดยิ่งมีโอกาสชนะน้อยเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณลักษณะธรรมชาติ เกี่ยวกับการจัดระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลผลิตการประถมศึกษาของ นพวรรณ ตรีเกษมมาศ และประทีป แสงเปี่ยมสุข ยุพดี กะจะวงษ์ (อ้างใน บุญส่ง นิลแก้ว และคณะ, 2536, หน้า 6) ที่ได้สรุปเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่นำไปสู่คุณภาพของผลผลิตของการประถมศึกษา ในปัจจัยด้านการสอน ส่วนหนึ่งคือมีการเตรียมการสอนตรงกับผลการวิจัยของ สุจินดา จันทรวงษ์ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน ฝ่ายวิจัยและการประเมินผลทางการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่, 2533, หน้า 64) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือการเตรียมการสอน การบันทึกการสอนของครูควรจัดทำล่วงหน้าให้พร้อม ในประเด็นการใช้นวัตกรรมการสอน ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนยังนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนน้อย ทั้งนี้เพราะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการสอน แต่ส่วนใหญ่ก็เห็นว่าการใช้นวัตกรรมการสอนช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ นวัตกรรมการสอนให้กับครูผู้สอนให้มากขึ้น เพื่อครูผู้สอนจะได้นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในทำนองเดียวกันจากผลการวิจัยพบว่า ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอนได้พอสมควรเท่านั้น โดยเฉพาะเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา และเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเพราะหน่วยงานต้นสังกัด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ) ไม่ได้เตรียมความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ดังกล่าว เมื่อครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ก็ไม่กล้าที่จะเข้าไปใช้ประกอบการเรียนการสอน เพราะกลัวจะทำให้เกิดการชำรุด เสียหาย และมองไม่เห็นประโยชน์ในการใช้ และปัญหาที่พบจากการวิจัยอีกประการหนึ่งคือ โรงเรียนมีเทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอนไม่เพียงพอ กับความต้องการของครูและนักเรียน ซึ่งส่งผลให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็ลดลงโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนที่อยู่ในชนบท ตรงกับผลการวิจัยของ สุภาวงศ์ จันทวานิช และคณะ (2531) ซึ่งสรุปไว้ว่า ปัจจัยด้านการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนในเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนองค์ประกอบหนึ่งคือความเพียงพอของอุปกรณ์ การจัดส่งอุปกรณ์ของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของกองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2533) ที่สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในองค์ประกอบด้านปัจจัยการบริหารส่วนหนึ่งคือ จำนวนครูกันต์และอุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) พบว่า จำนวนรายการครูกันต์ของโรงเรียนส่งผลในทางบวกต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และดัชนีคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผ่านความเพียงพอของอุปกรณ์การเรียนการสอนและสมรรถภาพในการแก้ปัญหาของครู ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูวิชาการ โรงเรียน และครูผู้สอน กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการศึกษาจุดประสงค์การสอน เนื้อหา และแผนการสอนก่อน โดยมีการคิดกิจกรรมขึ้นใหม่ ผสมผสานกับกิจกรรมในคู่มือครู ซึ่งครูวิชาการและครูผู้สอนส่วนใหญ่แล้วยังไม่เข้าใจหลักสูตร ทั้งนี้เพราะไม่ได้ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจในจุดมุ่งหมายหลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรอย่างชัดเจนก่อน เพียงแต่ศึกษาจุดประสงค์การสอน เนื้อหาในคู่มือและวางแผนการสอนตามกิจกรรมในคู่มือเท่านั้น จึงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเท่าใดนัก ตรงกับผลการวิจัยของ กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2533) ที่ได้สรุปถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการประถมศึกษาในด้านการเรียนการสอน พบว่ายังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและแนวทางของหลักสูตรมากนัก กล่าวคือ ครูจำนวนไม่น้อยยังไม่เข้าใจหลักสูตรไม่สามารถแปลเจตนารมณ์ของหลักสูตรในเชิงปฏิบัติได้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจเสียก่อนจึงจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังที่ จินตนา สุขมาก (2535, หน้า 85) กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรเพื่อให้เข้าใจในจุดมุ่งหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรอย่างชัดเจนเสียก่อนว่าหลักสูตรต้องการอะไร ต้องการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเช่นใด เมื่อผู้สอนทราบถึงเจตนารมณ์ของหลักสูตรดีแล้ว จึงจะสามารถจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรได้ การวัดผลและประเมินผล การเรียนก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้นักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกระบวนการที่จะตรวจสอบว่านักเรียนได้ถึงจุดหมายปลายทางที่หลักสูตรต้องการหรือไม่เพียงใด และผลจากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการวางแผนเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลโดยกำหนดช่วงเวลาระหว่างภาค/ปลายภาค/ปลายปี ได้อย่างเหมาะสม กำหนดแนวทางการวัดผลและประเมินผลได้อย่างสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร และเน้นให้ครูผู้สอนเป็นผู้วัดผลและประเมินผลโดยตรง แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการวัดผลและประเมินผล

และเข้าใจความมุ่งหมายของหลักสูตรที่เน้นให้ครูผู้สอนเป็นผู้วัดผลและประเมินผลเองโดยตรง เพราะครูผู้สอนจะทราบถึงความพร้อมและความสามารถของนักเรียนแต่ละคนทำให้สามารถวัดผลและประเมินผลได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งเป็นจุดประสงค์หลักของการวัดผลและประเมินผล การสอนซ่อมเสริมเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น จากผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนยังไม่ให้ความสำคัญกับการสอนซ่อมเสริมมากนัก ทั้งนี้เพราะความไม่ต่อเนื่องจะสอนซ่อมเสริมให้กับเด็กที่เรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งความจริงนักเรียนทุกคนต้องการการสอนซ่อมเสริมเท่า ๆ กัน ดังที่ กาญจนา เกียรติประวัติ (2524, หน้า 170) กล่าวว่า ครูหลาย ๆ คน อาจเข้าใจว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนที่จัดให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนเป็นพิเศษเท่านั้น แต่ความจริงแล้ว ผู้เรียนทุกคนต้องการการสอนในโอกาสในวาระต่าง ๆ กัน หรือที่ จินตนา สุขมาก (2535, หน้า 34) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมว่าหมายถึง การสอนเด็กที่เรียนอยู่ในระดับต่ำหรือสูงกว่าเพื่อน ๆ ในห้องเดียวกัน ดังนั้นครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับการสอนซ่อมเสริมและสอนให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จึงจะทำให้นักเรียนได้รับการแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพอยู่เสมอ ดังผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2531) ที่สรุปถึงตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการที่มีผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนหนึ่งคือร้อยละของนักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ในรอบปีการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณลักษณะธรรมชาติเกี่ยวกับการจัดระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลผลิตการประถมศึกษาของ นพวรรณ ตรีเกษมมาศ และประทีป แสงเปี่ยมสุข ยุพดี กะจะวงษ์ (อ้างใน บุญส่ง นิลแก้ว และคณะ, 2536, หน้า 6) ได้สรุปเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่นำไปสู่คุณภาพของผลผลิตของการประถมศึกษาในปัจจุบันด้านการสอนส่วนหนึ่งคือ มีการสอนซ่อมเสริมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอน ได้แสดงความคิดเห็นถึงปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการเพิ่มเติมคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือประสบการณ์สอนของครู การพัฒนาตนเองด้านวิชาการของครูผู้สอนและพื้นฐานความรู้และความพร้อมของนักเรียน จากความคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็นปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพการสอนของครูมากที่สุดในปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการสอนของครูนั่นเอง ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจึงสามารถเป็นปัจจัยย่อยหนึ่งที่แสดงถึงคุณภาพการสอนได้ดีที่สุด ตรงกับผลการวิจัยของกองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2533) ที่พบว่า มีปัญหาใน

องค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษาด้านผลผลิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่วนในประเด็นพื้นฐานความรู้ และความพร้อมของนักเรียนก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนได้ ดังนั้นครูผู้สอนต้องสำรวจพื้นฐาน ความรู้ และความพร้อมของนักเรียนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อจะสามารถจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น เชิญผู้ปกครองนักเรียนมาประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับนักเรียน ผู้ปกครองหรือประชาชนในชุมชนขอความช่วยเหลือจากโรงเรียนด้านการใช้อาคารสถานที่ และขอคำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ หวน พินธุพันธ์ (2529, หน้า 79) ที่กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชนว่า ผู้บริหารอาจจะเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับนักเรียน การปรับปรุงการสอนนักเรียนของครู ส่วนผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนในชุมชนอาจขอความช่วยเหลือจากผู้บริหารโรงเรียนในด้านการใช้อาคารสถานที่ในกิจการต่าง ๆ ขอคำปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาชุมชนหรือการพัฒนาชุมชน การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้อีกวิธีหนึ่ง เพราะอาจทำให้ผู้ปกครองได้ทราบว่าเด็กอยู่ที่โรงเรียนเป็นอย่างไร เปรียบเทียบกับอยู่ที่บ้านแล้วแตกต่างกันหรือไม่ ถ้าแตกต่างกันจะได้หาทางแก้ไขหรือแจ้งให้โรงเรียนทราบ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ โดยครูประจำชั้นเป็นผู้รายงานพร้อมกับสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนเมื่อสิ้นภาคเรียน ซึ่งรายงานด้านผลการเรียน ความประพฤติและสุขภาพ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบไม่มากนัก เพราะจะมีการรายงานพร้อมกับสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน ซึ่งภาคเรียนหนึ่ง ๆ มีเพียงหนึ่งครั้งเท่านั้น โรงเรียนควรมีการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบบ่อย ๆ ทั้งในด้านผลการเรียน ความประพฤติ และสุขภาพ ดังที่ หวน พินธุพันธ์ (2529, หน้า 83) กล่าวว่า การรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบควรมีการรายงานบ่อย ๆ หรือเป็นครั้งคราว เพื่อให้ผู้ปกครองทราบถึงการเรียนของบุตรหลานของตนว่าดีหรือบกพร่องในเรื่องวิชาใด เพื่อหาทางช่วยเหลือ แนะนำและกวดขันต่อไป การรายงานความประพฤติก็ควรรายงานบ่อย ๆ หรือเป็นครั้งคราว เมื่อนักเรียนมีความประพฤติไม่เหมาะสมที่จะต้องให้ผู้ปกครองทราบโดยด่วนจะได้รับแก้ไขด้วยการตักเตือนหรือแนะนำ ส่วนการรายงานด้านสุขภาพเมื่อพบ

นักเรียนเจ็บป่วยหรือมีสุขภาพผิดปกติจะต้องรีบแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทันทีเพื่อไปหาแพทย์ การให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือของชุมชนต่อโรงเรียนก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียน ดังผลการวิจัยของ สุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2531) ซึ่งได้สรุปปัจจัย 6 กลุ่มที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนในเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กล่าวคือ ปัจจัยด้านชุมชน ประกอบด้วย ความเจริญแบบเมือง ท่าเลที่ตั้งของโรงเรียน บทบาทของผู้นำชุมชนและกรอบการศึกษา การให้ความร่วมมือแก่โรงเรียน ส่วนผลการวิจัยของ McClure (อ้างใน ทองอินทร์ วงศ์โสธร และคณะ, 2539, หน้า 19) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือในด้านการทำการบ้านแก่ลูก ช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสารทางวิชาการแก่ลูก ให้คำปรึกษาและกำหนดมาตรฐานการเรียนของลูก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2539) ในปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนเป็นอย่างมากในการช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน ทั้งนี้โดยการ ชมเชย ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กดูหนังสือ ช่วยสอนและให้คำปรึกษา และกำหนดมาตรฐานการเรียนของเด็ก แต่จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีการขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากชุมชนในด้านแรงงานมากที่สุด รองลงมาคือด้านการเงิน ส่วนการขอความช่วยเหลือและความร่วมมือในเรื่องการเรียน การสอน ยังมีน้อยมาก ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร เพราะถ้าไม่ได้รับการส่งเสริมช่วยเหลือ และร่วมมือจากทางบ้าน โอกาสที่นักเรียนจะเรียนได้ดีก็มีน้อย จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่เป็นบางครั้งเท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลที่เป็นทรัพยากรประเภทสถาบันและวัฒนธรรมพื้นบ้านยังมีน้อยมาก แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนยังไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ยังไม่สามารถใช้สถาบันทางสังคมที่อยู่ในชุมชน เช่น สถาบันการปกครอง อนามัย ศาสนา เศรษฐกิจ นันทนาการ และวัฒนธรรม พื้นบ้าน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่นับว่าเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุดได้มากนัก ดังนั้นโรงเรียนและครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น เพราะนอกจากจะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง แล้วยังนับว่าเป็นการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและยังช่วยบำรุง รักษา อนุรักษ์ สิ่งที่ดีงามของชุมชนได้อีกทางหนึ่งด้วย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้อีกทางหนึ่งก็คือ การที่ผู้บริหารออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง นักเรียนและนักเรียนตามบ้าน รวมทั้งส่งเสริมให้คณะครูออกไปเยี่ยมเยียนด้วย จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหาร ครูประจำชั้น และครูผู้สอน รับผิดชอบร่วมกันในการออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง นักเรียน และนักเรียนตามบ้าน โดยได้สอบถามถึงความทุกข์สุข ความประพฤติ ปัญหาของ

นักเรียน และสภาพความเป็นอยู่ทางบ้านของนักเรียน โดยใช้การออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง นักเรียนและนักเรียนตามบ้านสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญส่ง นิลแก้ว และคณะ (2535) ที่พบว่า ครูในโรงเรียนทุกขนาดและที่ตั้ง ใช้วิธีการติดต่อกับผู้ปกครอง โดยการเยี่ยมเยียนบ้านมากกว่าวิธีอื่น ทั้งนี้มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับนักเรียนในด้านการเรียน การขาดเรียน ผลการเรียน ความประพฤติ สุขภาพ และเรื่องการขอความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างดียิ่ง ดังที่ หวน พินธุพันธ์ (2529, หน้า 91) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นการเสนอให้ประชาชนทราบกิจการของโรงเรียนหรือทราบข่าวสารของโรงเรียน หรือเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน ดังนั้น การประชาสัมพันธ์โรงเรียนจึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างดียิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยคือ ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่คิดว่าการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีความจำเป็น เพราะชุมชนจะได้รับทราบข่าวสาร ความเคลื่อนไหว การดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน และเพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือ และความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้วิธีจัดให้มีสิ่งพิมพ์เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน และให้นักเรียนช่วยเผยแพร่ข่าวสาร ซึ่งนับว่าโรงเรียนยังดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนน้อย

เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการดำเนินการประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่ หวน พินธุพันธ์ (2529, หน้า 91) เสนอไว้หลากหลายวิธี เช่น จัดให้มีสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน จัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำโรงเรียนจัดเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนทางสื่อมวลชน ผู้บริหารและคณะครูออกไปประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชน เชิญผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนมาชม นิทรรศการหรือกิจการของโรงเรียน จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า แล้วเชิญผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าเป็นสมาชิก มีการเชิญประชุม จัดกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นถึงปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพิ่มเติม คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน ความรักและศรัทธาต่อโรงเรียนของชุมชน และการมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากความคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนมากขึ้น และพยายามที่สร้างความรักความศรัทธา ความสัมพันธ์อันดีต่อชุมชน เพื่อให้ชุมชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพของบุตรหลานและชุมชนของตนต่อไป

แนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ

ด้านแนวทางการบริหารงานวิชาการ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหาร คณะครู กรรมการโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน ควรร่วมประชุมปรึกษาหารือในการวางแผนงานวิชาการเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 120) กล่าวถึงความจำเป็นที่สถานศึกษาต้องมีการวางแผนงานวิชาการไว้ว่า เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อเป็นทิศทางในการทำงาน ผู้ปกครองของนักเรียนได้ทราบจุดมุ่งหมายของสถานศึกษานั้น ผู้บริหาร และครูต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุจุดหมายได้ ซึ่งการวางแผนงานวิชาการจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการทำงาน โดยการวางแผนงานวิชาการต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย เพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในส่วนของแนวทางการสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนด้านครูผู้สอนเสนอแนะว่า ผู้บริหาร ควรส่งเสริมให้คณะครูในโรงเรียนเข้าร่วมการอบรม ประชุมสัมมนาทางวิชาการอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนคิดว่าถ้าตนเองได้เข้าร่วมการอบรม ประชุม สัมมนาทางวิชาการ แล้วจะสามารถนำมาสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้คณะครูในโรงเรียนเห็นถึงความสำคัญของการมีบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน ขณะเดียวกันผู้บริหารต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านวิชาการ อธิบาย ชี้แนะ เป็นที่ปรึกษาของคณะครูทางด้านวิชาการได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 154) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการจัดบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนข้อหนึ่งว่า ผู้บริหารควรตระหนักในความสำคัญของการจัดบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน ควรเป็นผู้ริเริ่มและชี้แจงแก่คณะครูในการทำงานร่วมกันเพื่อการนี้ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว ทั้งนี้เพราะผู้บริหารที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน จะทำให้คณะครูสามารถยึดถือเป็นแบบอย่างและลงมือปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนก็จะเกิดขึ้นได้โดยไม่ยากนัก ในประเด็นของแนวทางการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารควรยกย่องชมเชยให้กำลังใจแก่ผู้ตั้งใจทำความดี ปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ และให้คำแนะนำแก่ผู้ไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการดังกล่าวจะเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมองเห็นความสำคัญของครูทุกคนในโรงเรียน ให้การดูแลเอาใจใส่ และสร้างความมั่นใจในการทำงานกับครูในโรงเรียน อันจะทำให้คณะครูมีขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งยังมีวิธีการอีกหลากหลายที่

ผู้บริหารจะสร้างขวัญและกำลังใจแก่คณะครูในโรงเรียน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่อันสำคัญของผู้บริหารที่จะต้องพยายามทุกวิถีทางในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูอยู่เสมอ แนวทางในการพัฒนาครูทางด้านวิชาการและการสอน ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรใช้วิธีการฝึกอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ อาจเป็นเพราะวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการพัฒนาครูที่รวดเร็ว สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ได้ทันที แต่ผู้วิจัยเห็นว่าที่ผ่านมาทางโรงเรียน สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอ จังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติก็มีการจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับครูอยู่เสมอ แต่ก็ไม่ได้พัฒนาครูทางด้านวิชาการและการสอนได้มากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าขาดการติดตามประเมินผล หลังจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูแม้จะได้รับการพัฒนาแต่ก็ไม่ได้นำไปใช้อย่างต่อเนื่อง คุณภาพทางวิชาการของโรงเรียนจึงยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก แนวทางในการมีพฤติกรรมเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารควรมีความรู้และความเข้าใจทางด้านวิชาการ เช่น เรื่อง หลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การใช้นวัตกรรมการสอน เทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอนใหม่ ๆ และการนิเทศการสอน เป็นต้น และสามารถอธิบาย แนะนำ ถ่ายทอด ให้กับคณะครูในโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ บันลือ พฤกษะวัน (2537, หน้า 54) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ดี 6 ประการ คือ ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร วัสดุหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนการสอน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อการติดต่อประสานงาน ระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน และการนิเทศการศึกษา สำหรับแนวทางการนิเทศการสอนนั้น ด้านครูผู้สอนเสนอแนะว่า โรงเรียนควรนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอโดยก่อนการนิเทศการสอนผู้บริหารควรประชุมคณะครูในโรงเรียนเพื่อร่วมกันวางแผน กำหนดแนวทาง วิธีการนิเทศการสอน แจ้งวัตถุประสงค์ หัวข้อการนิเทศ และกำหนดวัน เวลาให้ครูทราบอย่างชัดเจน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเพราะครูผู้สอนยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการนิเทศการสอน ยังเข้าใจการนิเทศการสอนว่าเป็นการเข้าไปจับผิดทำให้เกิดความวิตกกังวลและกลัวการนิเทศการสอน ดังนั้นจึงต้องการให้ผู้บริหารประชุม วางแผน กำหนดแนวทาง วิธีการ แจ้งวัตถุประสงค์ หัวข้อการนิเทศ และกำหนดวัน เวลาให้ครูทราบอย่างชัดเจนก่อนการนิเทศ เพื่อลดความวิตกกังวล และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศการสอน ส่วนผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน เสนอแนะว่า การนิเทศการสอนควรกระทำในลักษณะการให้ความรู้แก่ครู ดังที่ อาคม จันทสุวรรณ (อ้างใน หวน พินรุพพันธ์, 2528, หน้า 55) กล่าวไว้ คือ การนิเทศโดยให้ความรู้แก่ครู เช่น การให้คำแนะนำ การประชุมปรึกษาหารือ การจัด

อบรม การปฐมนิเทศครูใหม่ การใช้เอกสารให้ความรู้ และการหาวิทยากรมาให้ความรู้ เป็นต้น ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมถึงปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพอื่น ๆ ด้านบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนให้ความสำคัญกับความยุติธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนเห็นว่าถ้าผู้บริหารมีความยุติธรรมในการบริหารงานก็จะทำให้คณะครูมีความรักและศรัทธาในตัวผู้บริหาร สามารถปฏิบัติงานอย่างเต็มใจ เต็มเวลา เต็มกำลัง และเต็มความรู้ความสามารถ อันจะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน ให้ความสำคัญกับการมีอิสระในการบริหารงานของโรงเรียนมากที่สุด ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเพราะระบบการบริหารงานของราชการมีระดับการบังคับบัญชา และสายงานที่ยุ่งยาก ซับซ้อน การที่โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานทางราชการหน่วยเล็ก ๆ จะปฏิบัติงานต่าง ๆ นั้นต้องผ่านขั้นตอนมากมาย ทำให้เกิดความล่าช้าและไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นถ้าโรงเรียนมีอิสระในการบริหารงานได้เองก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพงานวิชาการได้ตรงกับความต้องการและสะดวกรวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ด้านแนวทางการสอน ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้า โดยครูผู้สอนต้องศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากคู่มือครู หลักสูตรการสอน วิเคราะห์หลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล ก่อนการวางแผนและเตรียมการสอน นั้นแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการสอนก่อนการวางแผนและเตรียมการสอน ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายและแนวทางของหลักสูตร ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ ดังผลการวิจัยของ กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2533) ที่พบปัญหาในองค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ครูผู้สอนยังจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและแนวทางของหลักสูตรมากนัก กล่าวคือ ครูจำนวนไม่น้อยยังไม่เข้าใจหลักสูตร ไม่สามารถแปลเจตนารมณ์ของหลักสูตรในเชิงปฏิบัติได้ ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไข ในส่วนของแนวทางการใช้วัตกรรมการสอน ด้านครูผู้สอนเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อได้รับการอธิบาย แนะนำให้สามารถนำนวัตกรรมการสอนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนที่จัดโดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนอย่างสม่ำเสมอ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้วัตกรรมการสอน จึงต้องการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้สามารถใช้

นวัตกรรมการสอนประกอบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญและจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการสอนอย่างสม่ำเสมอ ด้านผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน เสนอแนะว่า ครูผู้สอนต้องสามารถใช้ นวัตกรรมการสอนได้เป็นอย่างดีและสม่ำเสมอ โดยใช้ได้ตรงกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาในบทเรียน เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสภาพท้องถิ่น คือ ต้องการให้ครูผู้สอนวิเคราะห์ว่านวัตกรรมการสอนแบบใดจึงจะเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาในบทเรียน วัยของผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น ถ้ายังไม่เหมาะสมก็ต้องปรับเปลี่ยน แต่ทั้งนี้ต้องมีการใช้นวัตกรรมการสอนอย่างสม่ำเสมอ ในประเด็นแนวทางการใช้เทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอน ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน ให้ข้อเสนอแนะสอดคล้องกันว่า ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะช่วยให้ครูสอนได้ดีขึ้น และสอนได้บรรลุ เป้าหมาย ทั้งยังได้ผลดีอีกมาก ดังที่ อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 100) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของ เทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอนว่า มีคุณค่าต่อระบบการเรียนการสอน เป็นตัวช่วยให้การ ถ่ายทอดความรู้หรือการศึกษาหาความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกและรวดเร็ว ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน ยังเสนอแนะสอดคล้องกันเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนว่า ควรเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยแนะนำวิธีการเรียนรู้เท่านั้น ซึ่งจะทำให้ นักเรียนกล้าแสดงออก ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่นและเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ในส่วนแนวทางการวัดผลและประเมินผล ด้านครูผู้สอน เสนอแนะว่า ควรมีการวัดผลและประเมินผลเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาได้อย่างเป็นปัจจุบัน ส่วนในด้านผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน เสนอแนะว่าควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการวัดผลและประเมินผล เช่น การทดสอบ การสังเกต การสอบถาม การให้ลงมือปฏิบัติแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ทั้งนี้ควรเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับที่ หวน พินธุพันธ์ (2528, หน้า 53-54) กล่าวไว้ว่า สำหรับการวัดผลนั้นผู้วัดผลหรือครูผู้สอนจะต้องเข้าใจว่ามีเทคนิคหรือวิธีการวัดผลอยู่ หลายแบบด้วยกัน ความเข้าใจเดิมมักจะนึกถึงการสอบหรือการทดสอบเท่านั้น เมื่อมีการวัดผล จึงทำการทดสอบเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่เป็นการเพียงพอ เพราะการทดสอบไม่สามารถจะวัดผล ได้ทุกด้าน เช่น ความรับผิดชอบ ความขยัน หมั่นเพียร ทักษะคิด คุณธรรมหรือความประพฤติ และการนำไปใช้ เป็นต้น สำหรับแนวทางการสอนซ่อมเสริม ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรสอนซ่อมเสริมเด็กที่เรียนอ่อน ไม่ทันเพื่อน เพื่อให้สามารถเรียนได้ทันเพื่อนในระดับชั้นเดียวกันหรือทันตามโครงการที่กำหนดไว้ ขณะเดียวกัน

ก็ควรซ่อมเสริมเด็กฉลาดให้ได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มที่ มีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งตรงกับแนวความคิดของ จินตนา สุขุมาก (2535, หน้า 234) ที่ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมว่า หมายถึง การสอนเด็กที่เรียนอยู่ในระดับต่ำหรือสูงกว่าเพื่อน ๆ ในห้องเดียวกัน สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช (2527, หน้า 5481) ที่ได้สรุปถึงประโยชน์ของการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า ทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนเรียนทันเพื่อนทั้งชั้น ทำให้นักเรียนทั้งหมดเรียนดีขึ้นกว่าเดิมเมื่อแข่งขันกับตัวเอง และทำให้นักเรียนที่เรียนเก่งอยู่แล้วสามารถเรียนได้ดีที่สุดตามความสามารถของเขาเอง

ในส่วนของคุณเสนอแนะเพิ่มเติมถึงปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพอื่น ๆ ด้านการสอน ครูผู้สอนให้ความสำคัญกับความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนคิดว่าถ้าครูมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ แล้วก็จะทุ่มเทแรงกายแรงใจให้กับการสอน มีการศึกษาค้นคว้า หาความรู้ และพัฒนาตนเองให้สามารถจัดการสอนได้อย่างมีคุณภาพอยู่เสมอ ทางด้านผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน เน้นเรื่องการเสริมแรงนักเรียน และคุณธรรมจริยธรรมของครู ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเพราะนักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนรู้ ถ้าครูผู้สอนมีจิตวิทยาทางการสอน สามารถให้การเสริมแรงทั้งทางบวกและทางลบที่เหมาะสมกับนักเรียน และจะสามารถทำให้นักเรียนมีแรงกระตุ้นให้อยากเรียนรู้มากขึ้น ส่งผลให้การจัดการสอนประสบผลสำเร็จได้ไม่ยากนักขณะเดียวกันคุณธรรมจริยธรรมของครูก็มีส่วนสำคัญที่จะสร้างทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความรักความศรัทธาต่อครู การจัดการสอนจะสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี

ด้านแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครูผู้สอนเสนอแนะว่า โรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชน โดยผู้บริหารเชิญผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชนมาประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเรียนการสอน ผลงานทางวิชาการของโรงเรียน ผลงานของนักเรียนทางด้านวิชาการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับแนวความคิดของ หวน พิณพัทธน์ (2529, หน้า 79) ที่กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชน โดยผู้บริหารอาจจะเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับนักเรียน การปรับปรุงการสอนนักเรียนของครู ทางด้านผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน เสนอแนะว่า โรงเรียนควรวางแผนกำหนดนโยบาย สร้างความศรัทธาต่อชุมชน โดยยึดหลักการเข้าหาชุมชน เข้าไปช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน หรือให้บริการแก่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ข้อเสนอแนะนี้ผู้วิจัยเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งเพราะถ้าผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเกิดความรักและศรัทธาต่อโรงเรียนและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก็จะตามมาโดยไม่ยาก ดังนั้น ผู้บริหารและคณะครูทุกคนควรตระหนักในจุดนี้และพยายามสร้างความ

ศรัทธาต่อชุมชนให้ได้ ในส่วนของแนวทางการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรรายงาน ด้านผลการเรียน ความประพฤติ และสุขภาพของนักเรียน โดยใช้สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน ให้ผู้ปกครองทราบและแสดงความคิดเห็นภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับที่ หวน พินรุพันธ์ (2529, หน้า 82) กล่าวว่า การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ เป็นการรายงาน เกี่ยวกับผลการเรียน ความประพฤติ สุขภาพ และอื่น ๆ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และ ครูวิชาการโรงเรียน ยังมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับแนวทางการขอความช่วยเหลือและความ ร่วมมือจากชุมชนว่า ผู้บริหารควรจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชน เพื่อชี้แจง จุดประสงค์และความจำเป็นในการขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากชุมชนทุกครั้ง ทั้งนี้ เพราะชุมชนมักไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือ และความร่วมมือเมื่อโรงเรียนต้องการ เพราะชุมชนมัก คิดว่าต้องเสียทั้งเงินและเวลา แต่ถ้าผู้บริหารได้ประชุมชี้แจงถึงความจำเป็น และความสำคัญ เกี่ยวกับความช่วยเหลือ และความร่วมมือของชุมชนให้ทราบก่อนก็จะทำให้ชุมชนมองเห็นถึง ความจำเป็นดังกล่าว และยินดีให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือแต่ทั้งนี้โรงเรียนก็ไม่ควรขอ ความช่วยเหลือและความร่วมมือจากชุมชนบ่อยจนเกินไป แนวทางการใช้ทรัพยากรในชุมชน ครูผู้สอนเสนอแนะว่า ควรนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา และตัวผู้เรียน เช่น เชิญภูมิปัญญาชาวบ้านมาให้ความรู้นักเรียนในเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น การประกอบอาชีพอย่างสม่ำเสมอ ส่วนผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียนเสนอแนะ ว่า ผู้บริหาร คณะครู และประชาชนในชุมชน ควรร่วมกันวางแผน สำรวจทรัพยากรในชุมชนที่ สามารถใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการของโรงเรียน และนำมาใช้อย่าง เหมาะสม ในข้อเสนอแนะนี้ผู้วิจัยเห็นว่าทรัพยากรในชุมชนมีทั้งเป็นของส่วนรวมและส่วนบุคคล การนำมาใช้ควรมีการสำรวจและขออนุญาตผู้เป็นเจ้าของก่อน และไม่ทำให้เกิดความชำรุด เสียหาย ดังนั้นการร่วมมือกันสำรวจทรัพยากรในชุมชนของผู้บริหาร คณะครู และประชาชนใน ชุมชนจึงเป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการใช้และเพิ่มความสะดวกในการขอทรัพยากรในชุมชน มาใช้ แนวทางการออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนตามบ้าน ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรมีการประชุมวางแผน ร่วมกันของผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียนถึงความสำคัญและวิธีการออกเยี่ยมเยียน โดยกำหนด เป็นนโยบายให้ครูประจำชั้นและครูผู้สอนออกเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะนักเรียนที่มี ปัญหาด้านการเรียน อุปกรณ์การเรียน ความประพฤติ สุขภาพ และมีการบันทึกการเยี่ยมเยียนที่ สามารถตรวจสอบได้ ข้อเสนอแนะดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าจะทำให้คณะครูได้ตระหนักถึงสำคัญของการออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนตามบ้าน และเมื่อมีการกำหนดเป็นนโยบาย

และมีการตรวจสอบบันทึกการเยี่ยมเยียนอย่างจริงจังของผู้บริหารแล้วจะทำให้การออกเยี่ยมเยียนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของแต่ละโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยจัดทำเป็นสิ่งพิมพ์ เผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรม และผลงานทางวิชาการของโรงเรียน อาจจะทำเป็นกระดานแผ่นเดียว แผ่นพับ หรือเป็นเล่มออกเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน หรือรายภาคเรียนก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ หวน พินธุพันธ์ (2529, หน้า 91-92) ได้เสนอวิธีดำเนินการประชาสัมพันธ์โรงเรียนข้อหนึ่งว่า จัดให้มีสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน อาจจะทำด้วยการอัดสำเนาเป็นกระดานแผ่นเดียว หรือแผ่นพับ หรือเป็นเล่มก็ได้ และอาจจะออกเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน หรือภาคเรียนละเล่มก็ได้ แล้วแต่โรงเรียนจะมีค่าใช้จ่ายมากหรือน้อย สำหรับข่าวสารในสิ่งพิมพ์นี้ควรมีข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน ข่าวเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นต้น แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในทางอื่นด้วย เช่น การเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนทางสื่อมวลชน การให้นักเรียนช่วยเผยแพร่ข่าวสาร ผู้บริหารและคณะครูออกไปประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง การเชิญผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนมาชมนิทรรศการหรือกิจการของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ข่าวสาร กิจกรรม ผลงานทางด้านวิชาการ และด้านอื่น ๆ ของโรงเรียน ออกสู่ชุมชนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมถึงปัจจัยย่อยในการพัฒนาคุณภาพอื่น ๆ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียน ให้ความสำคัญกับการสร้างความศรัทธาทางด้านวิชาการต่อชุมชน มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ประสบกับปัญหาที่ผู้ปกครองนักเรียนขาดการยอมรับ และไม่ศรัทธาต่อคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียน ได้ย้ายนักเรียนออกไปเข้ารับการศึกษารในโรงเรียนที่มีผลงานทางด้านวิชาการที่ดีกว่าเพิ่มมากขึ้นทุกปี การศึกษา ดังนั้นถ้าโรงเรียนสามารถสร้างผลงานทางวิชาการของโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนได้แล้ว ปัญหาดังกล่าวก็จะลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

การพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา

1. การพัฒนาคุณภาพด้านการบริหารงานวิชาการ

1.1 การวางแผนงานวิชาการ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและโอกาสแก่คณะครู และชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อให้การวางแผนงานวิชาการสอดคล้องกับความต้องการทั้งของผู้บริหาร คณะครู และชุมชน อันจะส่งผลให้การปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 การสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีและคอยกระตุ้น ชี้แนะ ให้คณะครูสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

1.3 การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และพยายามใช้วิธีการอันหลากหลายเพื่อให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา อันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

1.4 การพัฒนาครูทางด้านวิชาการและการสอน ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ไม่ควรใช้แต่การอบรมเท่านั้น ครูจะได้มีความกระตือรือร้นและเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการและการสอนอยู่เสมอ และเพื่อตอบสนองนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เน้นให้ผู้บริหารเป็นผู้นำในการพัฒนาบุคลากร อันจะส่งผลให้ครูที่มีความรู้ความสามารถได้รับไปประกาศวิชาชีพครูตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้

1.5 การมีพฤติกรรมเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ผู้บริหารควรแสดงออกถึงการมีพฤติกรรมเป็นผู้นำทางวิชาการ เช่น ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร วัสดุหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนการสอน ความเข้าใจในบทบาทของผู้บริหารเพื่อการติดต่อประสานงาน ความเข้าใจระเบียบการวัดผลและประเมินผล และความเข้าใจในเรื่องการนิเทศการสอน เพื่อจะได้ใช้ความรู้ทางวิชาการให้ประจักษ์และเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน กอปรกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารนั้น ยึดเอาความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นหลัก เช่น ได้รับปริญญาโท สามารถสอบผ่านข้อสอบว่าด้วยการผลิตและการพัฒนาครู ผ่านการประเมินการปฏิบัติงานทางวิชาการ เป็นต้น

1.6 การนิเทศการสอน ผู้บริหาร ครูวิชาการโรงเรียน ควรทำหน้าที่นิเทศการสอน เพราะอยู่ใกล้ชิด ค้นเคยกับครูผู้สอน และสามารถติดตามผลการนิเทศได้ตลอดเวลา โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายในการนิเทศการสอน เช่น การให้ความรู้ การสาธิต การพาไปดูงาน การประสานให้ร่วมกันทำงาน การบริการทางด้านวิชาการ การทำวิจัย การให้ไปฝึกงาน เป็นต้น เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2. การพัฒนาคุณภาพด้านการสอน

2.1 การวางแผนและเตรียมการสอน ครูผู้สอน ควรมีการวางแผนและเตรียมการสอน โดยจัดทำอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางการสอนสำหรับครู ซึ่งข้อมูลที่ต้องจัดเตรียมได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การคัดเลือกเนื้อหา การกำหนดกิจกรรมการเรียน การสอนและช่วงระยะ การเลือกสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยผู้บริหารควรมีการตรวจสอบอย่างจริงจังสม่ำเสมอและเป็นระบบ

2.2 การใช้วัตกรรมการสอน การจัดการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนควรศึกษาค้นคว้า และพัฒนานวัตกรรมการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อให้การดำเนินการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการตามความต้องการของบุคลากร

2.3 การใช้เทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอนควรเห็นถึงความสำคัญ โดยนำเทคโนโลยีทางการสอนและสื่อการสอนไปใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสอนได้ดีขึ้น บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัด และผู้บริหารควรส่งเสริมครูผู้สอนให้ผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เอง โดยให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอตามความต้องการ กอปรกับจัดให้มีการอบรม ให้ความรู้ วิธีการใช้เทคโนโลยีทางการสอน และสื่อการสอนใหม่ ๆ แก่ครูอยู่เสมอ โดยเฉพาะห้องพิเศษต่าง ๆ (ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์)

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ จุดมุ่งหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรอย่างชัดเจนเสียก่อน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขณะเดียวกันหน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารควรดำเนินการอบรมเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดการสอนซึ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และควรเน้นความรู้ ทักษะ เทคนิคใหม่ ๆ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้

2.5 การวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนควรวัดผลและประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเสร็จสิ้นการเรียนรู้เพื่อจะได้ข้อมูลที่ช่วยให้ครูผู้สอนนำไปพิจารณาหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อนในด้านต่าง ๆ ได้ โดยใช้เทคนิคและวิธีการวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมจุดประสงค์ สอดคล้องกับเนื้อหาและเหมาะสมกับนักเรียน

2.6 การสอนซ่อมเสริม ครูผู้สอนควรสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนทุกคนตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

3. การพัฒนาคุณภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน ผู้บริหารควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน และมีการปฏิบัติตามแผนงานอย่างจริงจัง

3.2 การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรประชุมวางแผนรายงานเกี่ยวกับผลการเรียน ความประพฤติ สุขภาพและข้อมูลอื่น ๆ ของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ โดยทำเป็นโครงการที่ชัดเจน และมีการติดตามผลการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.3 การขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากชุมชน ผู้บริหารควรเชิญประชาชนในชุมชนมาประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากชุมชน เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์และวิธีการให้ทราบ แต่ทั้งนี้ก็ควรเป็นการขอความช่วยเหลือและความร่วมมือเป็นครั้งคราว โดยพิจารณาตามความจำเป็น ความพร้อมและความสามารถที่ชุมชนจะช่วยเหลือหรือร่วมมือได้ โดยควรให้เป็นเรื่องของวิชาการมากกว่าเรื่องการเงินและแรงงาน

3.4 การใช้ทรัพยากรในชุมชน ผู้บริหาร ควรร่วมกับคณะครูและประชาชนในชุมชนสำรวจทรัพยากรในชุมชนที่สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรประเภทสถาบัน และทรัพยากรประเภทวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ช่วยเสริมสร้างความรู้ความสามารถของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการลดปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ

3.5 การออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนตามบ้าน ผู้บริหารและคณะครูควรร่วมกันประชุมวางแผนการออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนตามบ้าน โดยกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการติดตามผลการออกเยี่ยมเยียนอย่างจริงจัง

3.6 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อเสนอให้ประชาชนทราบกิจการและข่าวสารของโรงเรียนโดยเฉพาะด้านวิชาการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อชุมชน โดยมีการวางแผนกำหนดผู้รับผิดชอบ วิธีการประชาสัมพันธ์ ช่วงระยะเวลาดำเนินการที่ชัดเจน และมีการติดตามผลอย่างจริงจัง นำผลที่ได้มาปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

4. ตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพงานวิชาการที่ได้เพิ่มเติมจากการวิจัย

จากข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการโรงเรียน และครูผู้สอน ทำให้ได้ตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพงานวิชาการเพิ่มเติมทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการสอน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน นอกเหนือจากตัวบ่งชี้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องอาจนำไปพิจารณาประกอบกับผลการวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการที่เหมาะสมกับสถานศึกษาต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป

ควรนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปทดลองใช้ และดำเนินการวิจัยแบบประเมินผลการนำแนวทางไปใช้